

ABC EKONOMII SPOŁECZNEJ WE FRANCJI

Publikacja opracowana przez Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych w Elblągu
w ramach projektu pt.: "Współpraca się opłaca – aktywni obywatele i silne organizacje"
projekt finansowany ze środków programu Erasmus Plus

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
1. KONCEPCJA EKONOMII SPOŁECZNEJ WE FRANCJI	3
2. EKONOMIA SPOŁECZNA A GOSPODARKA OBIEGU ZAMKNIĘTEGO WE FRANCJI	3
3. SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ W BRETAGNII	4
4. IDEATOR – UZYSKAJ POTWIERDZENIE DLA SWOJEGO POMYSŁU NA PRZEDSIĘBIORSTWO SPOŁECZNE.....	5
5. INKUBATOR - OD TEORII DO PRAKTYKI.....	6
6. REWELATOR – STUDIUM LOKALNYCH NISZ RYNKOWYCH	7

1. KONCEPCJA EKONOMII SPOŁECZNEJ WE FRANCJI

We francuskim systemie prawnym ekonomia społeczna oznacza przedsiębiorstwa w formie spółdzielni, stowarzyszeń lub fundacji, których wewnętrzny sposób funkcjonowania i działalność oparte są na zasadach solidarności i użyteczności społecznej. Niektórzy historycy są zdania, że pierwsze instytucje świadczące usługi w zakresie ekonomii społecznej we Francji powstały już w XIV wieku. Współczesna idea ekonomii społecznej pojawiła się w tym kraju w latach 1830-1840, a wyrażenie „ekonomia społeczna” weszło do prawa francuskiego dopiero w 1981 r., wraz z utworzeniem Międzyministerialnej Delegatury ds. Ekonomii Społecznej (DIES). W 2000 roku utworzono Sekretariat Stanu ds. Ekonomii Solidarności, co zapoczątkowało nowy etap w funkcjonowaniu tego sektora gospodarki we Francji.

2. EKONOMIA SPOŁECZNA A GOSPODARKA OBIEGU ZAMKNIĘTEGO WE FRANCJI

Recykling oraz upcycling (renowacja przedmiotów i nadanie im nowej wartości rynkowej) stanowią dobrze znane branże w ekonomii społecznej. Ekonomia społeczna w wydaniu francuskim już od lat 70-tych pomagała społecznościom lokalnym podejmować działania na rzecz ograniczania ilości produkowanych odpadów i śmieci. Od lat 90. gospodarka obiegu zamkniętego stanowi jeden z fundamentalnych zastosowań koncepcji zrównoważonego rozwoju. Koncepcja ta oznacza model ekonomiczny polegający na jak najlepszym wykorzystaniu zasobów w całym cyklu gospodarczym, od projektowania produktu do recyklingu, ale też działania ukierunkowane na edukację konsumentów i wydłużanie żywotności produktów. Stanowi ona też przeciwieństwo gospodarki „liniowej”, w której dobro jest produkowane, konsumowane, a następnie niszczone, gdy tylko staje się odpadem. Od 2010 r., w związku z koniecznością wprowadzenia bardziej efektywnych rozwiązań zarządzaniem zasobami, gospodarka o obiegu zamkniętym zajęła znacznie ważniejsze miejsce i stała się podstawą zasadą polityki gospodarczej. Część rozwiązań w zakresie gospodarki obiegu zamkniętego znalazła zastosowanie na obszarze całej Unii Europejskiej. Europa stworzyła pojęcie „Service d'Intérêt Général” (SIG), które oznacza określone misje użyteczności publicznej, powierzone przez państwo lub społeczności lokalne podmiotom prywatnym lub nawet publicznym w formie pisemnego upoważnienia, które upoważnia do wykonania obowiązków świadczenia usług publicznych. Usługi te, ze względu na fakt, iż są niezbędne dla ludności, muszą zachować standardy najwyższej jakości oraz być dostępne dla wszystkich mieszkańców. Wynika to z obserwacji, że podmioty prywatne często nie są w stanie zapewnić świadczenie wysokiej jakości usług użyteczności publicznej (ich rentowność jest ograniczona). Z tego powodu UE zezwoliła na stworzenie systemu wsparcia publicznego usług dla społeczności lokalnych, który jest korzystniejszy niż system zarezerwowany dla „tradycyjnej” działalności komercyjnej. Prawo europejskie rozróżnia i reguluje usługi użyteczności publicznej w różny sposób w zależności od ekonomicznego (UOIG) lub niegospodarczego (SNEIG) charakteru prowadzonej przez nie działalności. Nie istnieje jeden wykaz usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, a władze krajowe lub lokalne mogą dowolnie uznawać różne formy UOIG w swoim obszarze kompetencji, jeśli przestrzegają europejskich ram prawnych. Usługi o charakterze pozagospodarczym są bardzo ograniczone, gdyż niemal każda działalność, nawet społeczna, może funkcjonować na konkurencyjnym rynku. Zakwalifikowanie działalności lub usługi zainicjowanej przez organizację podmiot ekonomii społecznej jako UOIG umożliwia władzom lokalnym przyznanie jej pomocy finansowej lub rzeczowej:

- do 500 000 EUR w ciągu 3 lat podatkowych, w ramach tak zwanego „uproszczonego” mandatu UOIG

- do 15 mln euro w ciągu 1 roku budżetowego, w ramach tak zwanego „pełnego” mandatu w zakresie usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym

To pisemne upoważnienie najczęściej przybiera formę umowy, w której określa się poszczególne zadania interesu ogólnego, które dany organ będzie realizować w formie obowiązkowych usług publicznych. Aby zapewnić właściwą realizację tych zobowiązań, podmiot prywatny otrzymuje nie dotację, ale rekompensatę z tytułu świadczenia usług publicznych, obliczoną w sposób przejrzysty i obiektywny, która jest zakontraktowana w formie:

- zamówienie publicznego lub przekazanie służby publicznej, jeżeli działalność jest inicjowana przez społeczność lokalną

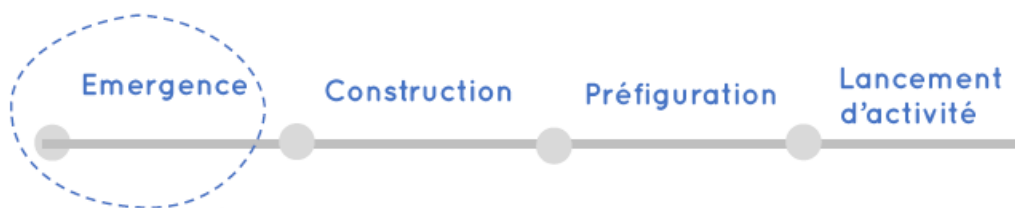
- wieloletniej umowy, o ile działalność UOIG została zainicjowana i zdefiniowana na przez firmę prywatną.

3. SYSTEM WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ W BRETANII

W Bretanii funkcjonują Centra Rozwoju Ekonomii Społecznej, które są miejscem pierwszego kontaktu dla każdego, kto myśli o uruchomieniu projektu. Działając one w formie sieci regionalnej. Promotorzy projektów mogą również kontaktować się z lokalnymi sieciami stowarzyszeń, które rozwijają system eksperckich szkoleń na temat wolontariatu i zarządzania stowarzyszeniami. System wsparcia rozwoju ekonomii społecznej złożony jest trzech kluczowych elementów. Ich zadaniem jest:

- 1) ideacja tzn. pomoc w kreowaniu pomysłów na podmiot ekonomii społecznej
- 2) inkubowanie przedsiębiorstw społecznych
- 3) studia nad uwarunkowaniami lokalnymi w obszarze ekonomii społecznej zwane Rewelatorem.

4. IDEATOR – UZYSKAJ POTWIERDZENIE DLA SWOJEGO POMYSŁU NA PRZEDSIĘBIORSTWO SPOŁECZNE

Jak wiemy, nie jest łatwo przejść od pomysłu stworzenia działania do jego konkretnej realizacji. Często konieczne jest przejście przez fazę ideacji tzn.: przekształcenia luźnego pomysłu w bardziej ustrukturyzowany pomysł na firmę. Zazwyczaj jest to tym trudniejsze im bardziej innowacyjny jest to projekt. Na terytorium Bretanii istnieje jednak rozwiązanie, które z definicji dedykowane jest tworzeniu innowacji społecznych oraz tworzenia idei biznesowej. Nazywa się ona Ideator i jest programem wsparcia w formie doradztw i szkoleń, który umożliwia potencjalnym promotorom projektu zrozumienie idei biznesowej i społecznej przyszłego podmiotu ekonomii społecznej. Umożliwia ono skonfrontowanie własnego pomysłu na biznes z opiniami ekspertów w celu sprawdzenia możliwości jego wykonalności oraz określenia kamieni milowych istotnych w przejściu z fazy koncepcyjnej do fazy operacyjnej. Ideator to nie tylko szkolenia i doradztwo. To przede wszystkim warsztaty, w ramach których realizowany jest program spotkań z ekspertami, wsparcie indywidualne, wsparcie metodyczne, networking, dyskusja z innymi promotorami projektów, a także dodatkowe, wspólne szkolenia tematyczne. Faza ideacji umożliwia kandydatowi na przedsiębiorcę społecznego wykonanie indywidualnej pracy i odpowiedź na pytania dotyczące własnych umiejętności biznesowych, zawodowych oraz zasobów koniecznych do realizacji swojego projektu. Realizując tego typu program, lider projektu poświęca swój czas na modelowanie koncepcji biznesowej i stworzenie konkretnego przedsiębiorstwa społecznego. Koncepcja funkcjonowania Ideatora oparta jest z czterech podstawowych fundamentach:

- 1) Sformalizowania pomysłu na stworzenie podmiotu ekonomii społecznej: zrozumienie i ustrukturyzowanie luźnych intencji lub hipotez twórczych
- 2) Zrozumienie i dokładne wyobrażenie sobie, co to znaczy być założycielem firmy, a następnie menedżerem firmy podmiotu ekonomii społecznej
- 3) Zwizualizowanie procesu tworzenia podmiotu ekonomii społecznej i wskazanie ścieżek rozwoju
- 4) Podniesienie kompetencji przyszłych twórców podmiotów ekonomii społecznej.

Projekt Ideatora realizowany przez Stowarzyszenie Rich'ESS polega na organizacji 8 dni warsztatów szkoleniowych dla 15 osób. Warsztaty te są odpłatne. Stawka za szkolenia jest zależna od ilości osób stanowiących grupę inicjatywną i waha się od 120 euro dla jednej osoby do 240 euro dla 3 osób. Każdy z ośmiu dni szkoleniowych poświęcony jest innej tematyce procesu wsparcia i odkrywania idei funkcjonowania podmiotu ekonomii społecznej:

Dzień 1: odkrywanie etapów realizacji projektu

Dzień 2: określanie system wartości oraz tworzenie sieci powiązań społecznych i biznesowych

Dzień 3: konstruowanie wstępnego budżet

Dzień 4: nauczenie się jak dobrze zaprezentować swój pomysł (eng: pitch)

Dzień 5: formułowanie i strukturyzowanie pomysłów odkrywając obszar ekonomii społecznej

Dzień 6: nauczenie się jak uporządkować aspekty mojej pracy zawodowej i osobistej

Dzień 7: odkrywanie koncepcji mojego przedsiębiorstwa społecznego w ramach modelu BCM (Business Canvas Model)

Dzień 8: przygotowanie prezentacji swojego pomysłu.

W roku 2018 Stowarzyszenie Rich'ESS zorganizowało dwa kursy, które są zgodne z modelem Ideatora. Łącznie wzięło w nich udział 32 uczestników, będących grupami inicjatywnymi lub osobami zainteresowanymi założeniem podmiotu ekonomii społecznej. W ramach dwóch edycji zrealizowano 472 godziny szkoleń, które miały za zadanie nie tylko nabycie praktycznych kompetencji biznesowych czy też zwiększenie wiarygodność i profesjonalizacji twórców podmiotów ekonomii społecznej, ale również wzmocnienie więzi ze społecznościami lokalnym. Udział w programie Ideator jest pierwszym krokiem do stworzenia przyszłego podmiotu ekonomii społecznej i otwiera przyszłym przedsiębiorcom społecznym drzwi do wejścia na następnym poziom pracy z pomysłem biznesowym, którym jest inkubacja. Uczestnictwo w Ideatorze daje zatem możliwość zweryfikowania pomysłu biznesowego bez ponoszenia kosztów. Doświadczenia Stowarzyszenia Rich'ESS pokazują, że blisko 70% uczestników Ideatora decyduje się na przejście do fazy inkubacji, która z kolei kończy się sukcesem w postaci dobrze działającego podmiotu ekonomii społecznej. Należy pamiętać, iż w odróżnienie od Polski, system wspierania ekonomii społecznej nie wspomagany dotacjami finansowanymi ze środków UE. W Bretanii system wsparcia finansowego oparty jest o dotacje udzielane przez specjalny, regionalny fundusz celowy dedykowany rozwojowi ekonomii społecznej.

5. INKUBATOR - OD TEORII DO PRAKTYKI

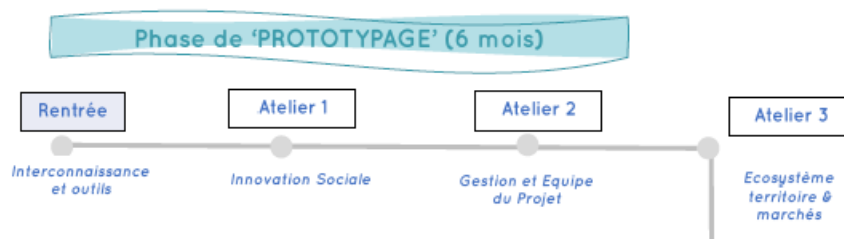
We wszystkich bretońskich departamentach istnieją inkubatory ekonomii społecznych dedykowane dla projektów w tym terenie. Oferują one intensywne programy wsparcia i przekształcania innowacyjnego pomysłu, często wypracowanego w ramach Ideatora, w udane przedsięwzięcie biznesowe. W swoich założenia faza inkubacji ma za zadanie:

- sprawdzenie wykonalności w kontekście funkcjonowania podmiotu ekonomii społecznej poprzez formalizację i przygotowanie strategii rozwoju
- zweryfikowanie wykonalności ekonomicznej, społecznej i środowiskowej użyteczności projektów z udziałem ekspertów, konsultacji i wspólnych dyskusji
- włączenie w lokalną sieć podmiotów ekonomii społecznej i nie tylko oraz pomoc w zorganizowaniu systemu zarządzanie
- nadanie osobowości prawnej.

Proces inkubowania składa się z dwóch faza: prototypowania i uruchomienia działalności biznesowej.

Faza prototypowania trwa 6 miesięcy i polega udziale w 12 szkoleniach w trakcie których poruszane są następujące obszary funkcjonowania podmiotu ekonomii społecznej: innowacje społeczne, zarządzanie zasobami ludzkimi, ekosystem terytorialny i rynkowy, modele ekonomiczne, modele monetyzacji, ekonomiczne modele funkcjonowania podmiotu ekonomii społecznej, system zarządzania finansami i finanse przedsiębiorstw, elementy prawne, etyczne, marketing i komunikacja

z otoczeniem. Ważnym elementem szkoleń jest modelowanie biznesowe. System inkubacji przedsiębiorstw stosowany przez Stowarzyszenia Rich'ESS polega na rezygnacji z przygotowania tradycyjnych biznes planów. W to miejsce stosowana jest metodyka BCM (Biznes Canvas Model), która, w dużym skrócie, polega na modelowaniu i wizualizowaniu pomysłu na biznes oraz znajdowaniu relacji przyczynowo-skutkowych pomiędzy różnymi, często pozornie odległymi obszarami danej działalności biznesowej. W ramach funkcjonowania inkubatora oferowane jest wsparcie szkoleniowe w formie warsztatów na przemian z indywidualnym doradztwem. Program szkoleń obejmuje zarówno treści standardowe takie jak aspekty prawne, ekonomiczne, społeczne i zarządzanie zasobami ludzkimi, które przygotowuje do prowadzenia działalności gospodarczej, ale także przygotowanie do wdrażania innowacyjnych rozwiązań. Proces szkolenia to łącznie 670 godzin, w tym 140 kursów stacjonarnych, a także 6-miesięczna obserwacja i wsparcie mentora. W praktyce proces szkoleniowy składa się z 11 dni w którym uczestniczy maksymalnie 8 promotorów projektów ekonomii społecznej. Proces inkubacji jest częściowo odpłatny, a każdy uczestnik jest zobowiązany do uiszczenia 360 euro. Po zakończeniu fazy prototypowania każdy promotor idei biznesowej wchodzi w fazę uruchomienia działalności, która trwa 12 miesięcy w trakcie których udzielana jest różnego rodzaju pomoc ekspercka i mentorska. Na zakończenie szkoleń inkubacyjnych każdy uczestnik otrzymuje certyfikat „przedsiębiorca ekonomii społecznej i solidarnej, specjalista ds. zrównoważonego rozwoju w zarządzaniu małymi i średnimi przedsiębiorstwami”.

6. REWELATOR – STUDIUM LOKALNYCH NISZ RYNKOWYCH

Jednym z trzech kluczowych funkcji Stowarzyszenia Rich'ESS oprócz Ideatora i Inkubatora jest Rewelator. Rewelator to badania lokalnych uwarunkowań, którego zadaniem jest odnajdowanie i tworzenie społecznie solidarnych i zrównoważonych rozwiązań w zakresie przedsiębiorczości funkcjonowania sektora ekonomii społecznej, opartych na potrzebach zidentyfikowanych na danym obszarze. Zatem w uproszczeniu francuski OWIES, którym jest Stowarzyszenie Rich'ESS realizuje w pełni odpłatną działalność biznesową polegającą na realizacji studiów uwarunkowań lokalnych które mają za zadanie rozwiązywanie problemów społecznych, gospodarczych i środowiskowych w kontekście narzędzi oferowanych przez podmioty ekonomii społecznej, a tym samym tworzenie powiązań funkcjonalnych na poziomie lokalnym pomiędzy podmiotami publicznymi, przedsiębiorstwami i społecznością lokalną. Modelowanie terytorium za pomocą metody Rewelatora składa się z 3 faz:

1. Wykrycie problemu lub potrzeby
2. Studium szans w formie lokalnych konsultacji społecznych mających na celu wymyślenie rozwiązania najbardziej odpowiedniego do potrzeb dla danej społeczności lokalnych, kwalifikacja potrzeb / charakterystyka terytorium, badania rynkowe, modelowanie ekonomiczne.

3. Studium wykonalności polegające na odnalezieniu promotora danego projektu, pogłębienie procesu modelowania ekonomicznego oraz poszukiwania lidera projektu.

Stowarzyszenie Rich'ESS zrealizowało lub wciąż realizuje 7 projektów w ramach koncepcji Rewelatora, które dotyczą sposobów ograniczania odpadów żywnościowych, nowych rozwiązań z zakresu informatyki, stworzenia platformy mobilnościowej na rzecz zatrudnienia, mieszkań dla osób autystycznych. Jednym z praktycznych przykładów zastosowania modelu Rewelatora jest projekt pt. „Chez Yvonne” (U Iwony), który polegał na stworzeniu miejsca świadczenia usług informatycznych i cyfrowych skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwłaszcza seniorów. Projekt składał się z czterech różnych faz:

1. Poszukiwania pomysłów i określania potencjału rozwojowego. Faza ta polega na organizacji spotkań, przygotowaniu wstępnej diagnozy oraz rozeznaniu w możliwościach finansowania projektu.

2. Sporządzenia wstępnego studium szans i określania idei. Faza ta polega na działaniach z zakresu konsultacji społecznych, mapowania terytorium danej społeczności lokalnej, wywiadów z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi celem analizy lokalnych potrzeb. Ważnym elementem pracy Rewelatora jest próba znalezienia podobnych rozwiązań stosowanych w innych krajach, a tym samym weryfikacja wykonalności inicjatyw o podobnym charakterze.

3. Sporządzenia studium społeczno-ekonomicznego danego terytorium. Faza ta polega na modelowaniu społecznym i ekonomicznym oraz przygotowaniu scenariuszy ekonomicznego funkcjonowania danego projektu. Studium to obejmuje m.in.: budowanie różnych form partnerstwa, pozycjonowanie usług, organizację pracy, określenie umiejętności osób odpowiedzialnych za realizację projektu oraz przygotowanie prognoz finansowych.

4. Wsparcie wykonalności i uruchomienia biznesu. Faza ta polega na poszukiwaniu organizacji będącej promotorem projektu, montażu finansowego, prowadzenia dodatkowych badań w terenie we współpracy z lokalnymi firmami oraz zatrudnienie personelu.

W ramach projektu „Chez Yvonne” przeprowadzono badania społeczne w formie ankiet i wywiadów z udziałem ok. 150 osób, zawiązano 10 partnerstw lokalnych z udziałem 6 lokalnych przedsiębiorstw, które wspomogły finansowo realizację projektu.

Tag²²

Marquons les **Côtes-d'Armor**
par l'innovation sociale

Rich**ESS**
L'ÉCONOMIE SOCIALE ET SOLIDAIRE EN PAYS DE SAINT-BRIEGUE

Erasmus+